Uproszczenia w VAT: co zapowiedziano w projekcie

Środa, 4 listopad 2026, 16:12, autor: Fakturowo.pl

Zapowiedziany pakiet zmian w VAT obejmuje zniesienie osobnej informacji o spisie z natury oraz ujednolicenie momentu powstania obowiązku podatkowego przy określonych świadczeniach za odszkodowaniem. Planowaną datą wejścia w życie był 1 października 2026 r. Sam komunikat o przyjęciu przepisów przez rząd nie potwierdza jednak, że zmiany obowiązują 4 listopada 2026 r. Przed zastosowaniem uproszczeń potrzebne jest potwierdzenie ogłoszenia ustawy, jej ostatecznej treści i przepisów przejściowych.

Co wiadomo o zmianach na 4 listopada 2026 r.?

Zapowiedź Ministerstwa Finansów dotyczy dwóch odrębnych uproszczeń: ograniczenia formalności związanych ze spisem z natury oraz uporządkowania zasad rozliczania świadczeń wykonywanych za odszkodowaniem na podstawie decyzji organów publicznych lub z mocy prawa. Pierwsza zmiana jest istotna dla przedsiębiorców, którzy mają obowiązki związane z takim spisem. Druga dotyczy firm uczestniczących w szczególnych zdarzeniach narzuconych decyzją albo wynikających bezpośrednio z przepisów, a nie wszystkich podmiotów otrzymujących odszkodowania.

W zapowiedzi wskazano 1 października 2026 r. jako planowany termin wejścia zmian w życie. Na dzień przygotowania artykułu, czyli 4 listopada 2026 r., termin ten już minął. Dostarczony materiał nie zawiera jednak opublikowanej ustawy ani jej ostatecznego brzmienia. Nie pozwala więc potwierdzić, czy zapowiedź została zrealizowana, czy zmieniono termin oraz jakie rozwiązania przejściowe ostatecznie przyjęto.

Praktyczny wniosek jest konkretny: sam komunikat o projekcie nie jest podstawą do pominięcia dokumentu ani do przesunięcia VAT do innego okresu. Opisane poniżej rozwiązania należy traktować jako zakres zapowiedzianej reformy, a nie potwierdzenie nowych uprawnień przedsiębiorcy. W szczególności nie można na tej podstawie uznać, że od 1 października każda firma została zwolniona z osobnego informowania o spisie.

Czy zniesienie informacji oznacza rezygnację ze spisu?

Nie należy utożsamiać tych dwóch czynności. Według zapowiedzi uproszczenie ma dotyczyć oddzielnej informacji o spisie z natury. To węższy zakres niż zniesienie samego spisu, zasad ustalenia jego wartości czy obowiązku rozliczenia podatku. W przekazanych faktach nie ma potwierdzenia, że projekt likwiduje te pozostałe elementy.

Dla przedsiębiorcy oznacza to potrzebę rozdzielenia pracy na kilka etapów: ustalenie, czy w danym zdarzeniu spis jest wymagany, przygotowanie jego dokumentacji, ustalenie skutków podatkowych i wykonanie obowiązków informacyjnych. Projektowana rezygnacja z ostatniej, odrębnej formalności nie daje podstaw do pominięcia wcześniejszych czynności.

Różnica ma znaczenie również w komunikacji z księgowością. Polecenie „nie składamy osobnej informacji” nie jest równoważne z poleceniem „nie przygotowujemy spisu”. Po potwierdzeniu wejścia nowelizacji w życie procedura firmowa powinna wskazywać dokładnie, który dokument przestał być wymagany. Usunięcie całego zadania z harmonogramu mogłoby doprowadzić do braku danych potrzebnych do prawidłowego rozliczenia.

Zapowiedź nie wyjaśnia też, czy i w jaki sposób dane objęte dotychczas osobną informacją mają być przekazywane w innym rozliczeniu. Nie można zatem dopisywać do projektu nowego pola w JPK, nowego załącznika ani dodatkowego terminu. Takie szczegóły muszą wynikać z ostatecznych przepisów i właściwych zasad raportowania, a nie z samego hasła o uproszczeniu.

Jakich odszkodowań dotyczy drugi element projektu?

W zapowiedzi wskazano świadczenia wykonywane za odszkodowaniem na podstawie decyzji organów publicznych lub z mocy prawa. Istotne są więc zarówno charakter świadczenia, jak i podstawa jego wykonania. Samo użycie słowa „odszkodowanie” w umowie, przelewie lub korespondencji nie przesądza, że dana płatność mieści się w tym zakresie.

Nie ma podstaw, aby z tej zapowiedzi wyprowadzać wspólne zasady dla wypłat z ubezpieczenia, kar umownych, rekompensat uzgodnionych między kontrahentami i świadczeń wynikających z decyzji organu. W pierwszej kolejności trzeba ustalić, z jakiego zdarzenia pochodzi należność i za co jest wypłacana. Dopiero później można sprawdzać

regułę dotyczącą momentu rozliczenia VAT.

Przedsiębiorca powinien zgromadzić dokument będący podstawą świadczenia, opis jego przedmiotu, dokumenty określające odszkodowanie oraz potwierdzenia płatności. Nie jest to wskazanie nowego obowiązku dokumentacyjnego z projektu, lecz praktyczny sposób przygotowania danych do rozliczenia. Dokumentacja pozwala odróżnić zdarzenie objęte zapowiedzianą zmianą od innej płatności, która tylko nosi podobną nazwę.

Co ma się zmienić w momencie rozliczenia VAT?

Drugi element projektu ma ujednolicić zasady powstawania obowiązku podatkowego. Chodzi zatem o wskazanie, kiedy podatek z określonego zdarzenia należy rozpoznać w rozliczeniu. To inny rodzaj uproszczenia niż usunięcie osobnego dokumentu: wpływa na przyporządkowanie transakcji do okresu, a przez to może mieć znaczenie dla przepływów pieniężnych i kontroli rozrachunków.

Przekazany materiał nie określa jednak, jakie zdarzenie ma ostatecznie wyznaczać ten moment. Nie potwierdza, czy decydujące będzie otrzymanie zapłaty, wykonanie świadczenia, czy inna przesłanka. Nie podaje również zasad dotyczących częściowych wypłat. Dlatego nie można rzetelnie wskazać na jego podstawie konkretnego miesiąca rozliczenia VAT od danego odszkodowania.

Ujednolicenie momentu powstania obowiązku podatkowego nie oznacza automatycznie zmiany stawki, podstawy opodatkowania ani zasad wystawiania dokumentów. Zapowiedź nie potwierdza takich zmian. Nie przesądza też, że każda płatność określona jako odszkodowanie jest opodatkowana. Zakres opodatkowania i moment rozliczenia to dwa odrębne zagadnienia, których nie należy łączyć w jeden skrót myślowy.

Jak przygotować rozliczenie na konkretnym przykładzie?

Załóżmy, że firma wykonuje świadczenie wynikające z decyzji organu publicznego. Dokument określający odszkodowanie wskazuje kwotę 180 000 zł. Firma dysponuje dokumentacją wykonania świadczenia z 24 września 2026 r., a pieniądze wpływają na jej rachunek 19 października 2026 r. Księgowa otrzymuje komplet dokumentów 3 listopada 2026 r.

W takim przypadku nie wolno wybrać października jako okresu rozliczenia tylko dlatego, że właśnie wtedy wpłynęły środki i na ten miesiąc zapowiedziano wejście reformy. Nie wolno też automatycznie przesądzić o wrześniu wyłącznie na podstawie daty wykonania świadczenia. Najpierw trzeba potwierdzić właściwą regułę obowiązku podatkowego oraz to, czy nowe przepisy obejmują zdarzenie rozpoczęte przed planowaną datą zmiany.

Praktyczne przygotowanie polega na zestawieniu tych dat i dokumentów, bez przedwczesnego przypisywania im skutków podatkowych. Jeżeli ostateczny przepis przejściowy rozróżnia zdarzenia sprzed i po wejściu ustawy w życie, takie zestawienie pozwoli zastosować właściwy wariant. Sam wpływ pieniędzy po 1 października nie dowodzi jeszcze, że należy użyć nowych zasad.

Dlaczego przepisy przejściowe są tak ważne?

Zmiana zasad w trakcie roku może objąć sprawy, w których decyzja, wykonanie świadczenia, ustalenie odszkodowania i zapłata przypadają na różne daty. Przepis przejściowy rozstrzyga, które z takich zdarzeń podlegają staremu, a które nowemu rozwiązaniu. Nie należy zastępować go założeniem, że wszystko rozliczane po wskazanej dacie automatycznie podlega nowelizacji.

Podobny problem może dotyczyć osobnej informacji o spisie: sam fakt przygotowywania dokumentacji już po planowanej dacie reformy nie przesądza o zwolnieniu z obowiązku odnoszącego się do wcześniejszego zdarzenia. Dostarczony materiał nie zawiera reguły rozstrzygającej ten przypadek. Nie daje również podstaw do wskazania terminu złożenia takiej informacji ani sposobu liczenia dni.

Z tego powodu aktualizacji procedur nie należy opierać wyłącznie na dacie 1 października 2026 r. Potrzebne są trzy ustalenia: rzeczywisty dzień wejścia ustawy w życie, zakres zmienionego obowiązku oraz reguła stosowania nowych przepisów do spraw będących w toku. Dopiero ich połączenie pozwala podjąć decyzję dotyczącą konkretnego rozliczenia.

Co przedsiębiorca może przygotować już teraz?

Bez przesądzania niepotwierdzonego stanu prawnego można uporządkować dokumentację i odpowiedzialność za rozliczenia. W firmie, której dotyczy spis, warto oddzielić dokumentację samego spisu od dokumentu przekazywanego urzędowi. Przy odszkodowaniach należy natomiast rozdzielić podstawę świadczenia, datę jego wykonania, ustalenie należności i rzeczywiste wpływy na rachunek.

Przed wdrożeniem zmiany osoba odpowiedzialna za podatki powinna ustalić:

- czy nowelizacja została ogłoszona i od kiedy obowiązuje;

- którego dokładnie obowiązku informacyjnego dotyczy rezygnacja;
- jakie świadczenia obejmuje nowa reguła obowiązku podatkowego;
- jak rozliczać zdarzenia na przełomie starych i nowych zasad.

Nie ma podstaw, aby z samej zapowiedzi wywodzić zmianę konfiguracji programu księgowego, terminów JPK lub obowiązków związanych z KSeF. Każda taka modyfikacja wymaga odrębnego potwierdzenia. Ograniczenie liczby dokumentów nie musi oznaczać zmniejszenia zakresu danych potrzebnych księgowości.

Co zrobić, jeśli firma zastosowała zapowiedź zbyt wcześnie?

Najpierw trzeba ustalić rodzaj błędu: czy pominięto osobną informację, czy przeniesiono VAT do niewłaściwego okresu, czy też zrezygnowano z dokumentacji samego spisu. To różne sytuacje i nie należy naprawiać ich jednym ogólnym działaniem. Konieczne jest porównanie wykonanych czynności z przepisami rzeczywiście właściwymi dla danego zdarzenia.

Jeżeli po takiej weryfikacji okaże się, że rozliczenie jest nieprawidłowe, trzeba ustalić właściwy sposób jego poprawienia oraz ewentualne skutki płatnicze. Dostarczona zapowiedź nie określa procedury korekty ani sankcji, więc nie uzasadnia wskazania jednej automatycznej konsekwencji. Najważniejsze jest zachowanie dokumentów i dat: pozwolą ustalić, co faktycznie zrobiono i jaką czynność należy uzupełnić lub skorygować.

Tagi: uproszczenia vat, projekt zmian vat 2026, spis z natury, informacja o spisie z natury, odszkodowanie vat, obowiązek podatkowy vat